

Носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ.

Стаття 5 Конституції України

№ 11 (79)

Наша ГРОМАДА

П'ЯТНИЦЯ,
22 березня '19

Обираємо президента

Щоб не мати неприємностей

Поліція Кіровоградщини розслідує десять кримінальних проваджень за зверненнями громадян про події, пов'язані з виборчим процесом. Про це повідомляє управління превентивної діяльності поліції області. Зазначається, що з початку передвиборчої кампанії до поліції надійшло 142 заяви про можливі порушення виборчого законодавства, половина з яких підтвердилася. Зокрема, за 33 фактами складено 40 адміністративних протоколів, 37 з них направлено до суду для прийняття рішення. Тобто нічого не залишається непоміченим і безкарним. Це треба мати на увазі тим, хто вважає, що за порушення виборчого закону йому вдасться уникнути відповідальності.

Ще поліція попереджає про відповідальність за демонстрацію свого волевиявлення стороннім особам. Йдеться про так зване селфі, тобто фотографування в кабінці виборця з бюлетнем. Хто не дотримається цієї норми закону, може бути притягнутий до відповідальності аж до обмеження волі на строк до трьох років.

Газ подешевшав

Нафтогаз знизив вартість газу для населення на 2% – з 8550 гривень до 8380 гривень за тисячу кубометрів. Як пояснили в компанії, це стало можливим завдяки тому, що у березні було

закуплено достатні обсяги газу за дещо нижчою ринковою ціною. Вирішено також продавати газ дешевше для промислових споживачів – по 5990 грн за тисячу кубометрів (без ПДВ).

Коли скасують монетизацію субсидій

Якщо субсидіанти не оплачуватимуть комунальні послуги, монетизацію субсидій можуть скасувати. Про це заявив директор департаменту Міністерства соціальної політики Віталій Музиченко. За його словами, немає

гарантії, що людина оплатить комунальні послуги і не витратить отримані кошти на щось інше. А тому програму видачі субсидій готівкою буде продовжено тільки за умови оплати комуналки.

Підтримають багатодітних

До вже існуючих програм – «Пакунок малюка» та «Муніципальна няня» – уряд хоче додати ще одну, спрямовану на підтримку багатодітних сімей. Як повідомив прем'єр-міністр Володимир Гройсман, йдеться про запровадження додаткової фінансової підтримки. Право на її отримання матимуть усі багатодітні сім'ї вже

з квітня нинішнього року. «У нас є кілька ключових завдань – аби чисельність населення збільшувалася, аби були можливості виховання справжнього і самодостатнього громадянина і аби люди, які вкладають свої зусилля в дітей, відчували належне ставлення й підтримку», – сказав очільник уряду.

Укрупнення районів не уникнути

До такого висновку спонукає заява прем'єр-міністра Володимира Гройсмана про те, що вся карта України в 2020 році має бути заповнена кордонами об'єднаних громад. На його думку, це буде колосальним ривком у розвитку усієї країни. Фактично він підтвердив ініціювання очолюваним ним урядом в рамках

посилення можливостей місцевого самоврядування, перехід до нового етапу реформи децентралізації, який передбачає завершення формування 1600 – 1800 спроможних громад та 100 спроможних районів. Тобто пропозиція поділити нашу область всього на три райони може бути здійснена.

Буде гарно

Розпочався ремонт під'їздів багатоквартирних будинків у Катеринівці. Кошти на придбання матеріалів та оплату працівників, як і в попередні роки, надало ПАТ «Кіровоградське рудоуправління». Мешканці наводять порядок на прибудинковій території: прибирають сміття та упорядковують клумби.

Майбутнім пенсіонерам

Головне управління Пенсійного фонду України в Кіровоградській області нагадує працівникам, які незабаром виходитимуть на пенсію, що при попередній перевірці документів майбутніх пенсіонерів часто виявляються помилки, а саме: неточності в оформленні трудових книжок; до-

відки про стаж, особливо довідки, що уточнюють особливий характер роботи, заповнюються неналежним чином; допущені неточності в індивідуальних відомостях та ін. Щоб їх виправити вчасно, відомство закликає звертатися до нього за кілька місяців до настання права на призначення пенсії.

Скільки відпочиватимемо на Пасху

Цьогоріч через Великдень і День праці українці відпочиватимуть 5 днів поспіль – з суботи 27 квітня по середу 1 травня. Вівто-

рок – 30 квітня – вихідний, який українці відпрацюють 11 травня, у суботу. Католики відзначать Великдень 21 квітня.

Ремонт своїм коштом

Уже не перший рік ПАТ «Кіровоградське рудоуправління» оплачує ремонт дороги між Катеринівкою і селищем Новим, хоча її утримання – обов'язок держави. От і минулого тижня кореспондент «Нашої громади» застав там працівників райавтодору, до послуг якого вдалося гірниче підприємство.

За словами голови бюджетної комісії районної ради, члена виконкому Катеринівської сільської ради, генерального директора ПАТ «Кіровоградське рудоуправління» Володимира Кухти, на ремонт дороги обласного значення Кропивницький – Катеринівка – Олексіївка – Володимирівка – Могутнє – Панчеве – Новомиргород, стан якої викликає багато нарікань, ні торік, ні позаторік держава не виділила жодної копійки, і щоб зробити цей шлях придатним для руху

транспорту, в рудоуправлінні та ПАТ «Олексіївське» вирішили лагодити своїм коштом. Силами цих підприємств засипано щебенем найглибші вибоїни на доро-

зі, а ПАТ «Кіровоградське рудоуправління» в котрий раз ще й оплачує ямковий ремонт дорожниками тієї ділянки шляху, якою їздять його самоскиди.

Ігор Туровський: Чекаємо роз'яснень щодо електронних рецептів

З квітня лікарі виписуватимуть лише електронні рецепти на препарати, які включено до урядової програми «Доступні ліки». Е-рецепт дозволить пацієнтові отримувати потрібні ліки в будь-якій аптеці, що увійшла в програму, незалежно від того, в якому місті чи селі виписано рецепт.

Як повідомила прес-служба уряду, сімейні лікарі і терапевти виписуватимуть е-рецепти такими способами: надсилатимуть на мобільний телефон повідомлен-

ня з кодом рецепта або (якщо пацієнт не має телефону) друкуватимуть цей код на папері.

Маючи цей код, пацієнт звертається до аптеки, що бере участь у програмі «Доступні ліки» (на дверях таких закладів є відповідні наліпки), називає аптекареві код рецепту та отримує препарат безкоштовно або з незначною доплатою. Також прес-служба уряду нагадала: програмі «Доступні ліки» запроваджено урядом у квітні 2017 року, за нею

можна отримати 258 препаратів від серцево-судинних захворювань, діабету II типу та бронхіальної астми, 64 з них є безкоштовними, у ній бере участь кожна третя аптека в країні.

Чи готові виписувати електронні рецепти у Катеринівській амбулаторії? З цим запитанням наш кореспондент звернувся до Ігоря Туровського, який у цій амбулаторії працює лікарем загальної практики сімейної медицини.

Закінчення на стор. 2

І зашумлять дуби

Про прихід весни може свідчити чимало характерних ознак. Одна з них – садження дерев. Днями до цієї гуманної місії приступили і в Катеринівці. Місцеве підприємство ПАТ «Кіровоград-

ське рудоуправління» за власні кошти придбало 300 дубочків. Як повідомив газеті директор з охорони праці, персоналу та соціально-побутових питань підприємства Сергій Тихонюк, частину з них буде висаджено на рекультивованій території кар'єру, решту – поруч з лікарською амбулаторією, що будуватиметься, та на вільному від насаджень узбіччі центральної вулиці.

Вибір на користь саджан-

ців дуба, пояснив далі Сергій Володимирович, зроблено не випадково, адже це дерево швидко росте та є надійним захистом від буревіїв.

На знімках: мотобур – надійний помічник людини; висадка саджанців триває.

«Ми трудилися з ентузіазмом!»

3 історії катеринівських каолінових копалень

Закінчення. Початок у номерах 51 (67), 52 (68), 2 (70), 4 (72) – 9 (77).

На початку третього тисячоліття у Катеринівку проведено газ. Сталося це завдяки гірничому підприємству. Розповідає Сергій Тихонюк, директор з охорони праці, персоналу та соціально-побутових питань ПАТ «Кіровоградське рудоуправління»:

– У робітничому селищі упродовж кількох десятиліть діяло центральне опалення. Котельня перебувала в управлінні нашого підприємства. У 1990-х забезпечувати мешканців теплом стало дуже непросто.

Зокрема, траплялися перебої у постачанні мазуту. Це змусило нас перевести котельню на електрику, яка згодом стала дуже дорогою. Тому вирішили відмовитися від централізованого теплозабезпечення, облаштувати на підприємстві автономне газове опалення і допомогти з цим місцевим жителям. Насамперед треба було провести газ з Обознівки, вже газифікованої. У травні 2004 року ми нарешті отримали усі необхідні для газифікації документи. 28 травня екскаватор почав рити траншею від Обознівки, одночасно прокладався газопровід. У листопаді того ж року до нього було під'єднано перших десять домоволодінь, власники яких встигли отримати відповідні документи. Газифікація сильно похвалася після Нового 2005 року. Наше підприємство і саме облаштувало в своїй конторі автономне газове опалення, і надало позики на ці потреби багатьом жителям Катеринівки.

Розповідає катеринівська пенсіонерка Раїса Ластовка:

– Якби не Кухта, хіба я газ провела б? Чоловіка мого не стало, а пенсія – мала. Пішла в сільраду, там тільки руками розвели. Тоді я – до Кухти. Володимир Валентинович заспокоїв: «Не хвилюйтеся». І рудоуправління дало мені в безпроцентний кредит гроші на котел.

Турботу з боку гірників відчувають заклади освіти, культури, охорони здоров'я. Крім того, на початку 2000-х підприємство взяло в оренду ставок у Катеринівці та облаштувало біля нього пляж для відпочинку місцевих жителів,

створило торговельну мережу «Мінерал» (магазини – у Катеринівці та ще кількох селах).

На початку 2017 року Володимира Кухту за вагомий внесок у розвиток Кіровоградського району нагороджено Почесною грамотою Кіровоградської районної державної адміністрації та Кіровоградської районної ради.

У серпні 2017 року колектив ПАТ «Кіровоградське рудоуправління» удостоєно відзнаки Кіровоградської області «Честь і слава Кіровоградщини», заснованої Кіровоградською обласною радою. Таким чином відзначено вагомий внесок катеринівських гірників у соціально-економічний розвиток регіону.

До відзнаки «Честь і слава Кіровоградщини» колектив ПАТ і його керівник Володимир Кухта отримали від облради чималі грошові премії. Гірники вирішили, що ці кошти потрібніші армії (на той час уже тривала війна на Донбасі, в ній брали участь і катеринівці, зокрема Володимир Бібік, Станіслав Ткаченко, Володимир Тигнян же, уродженець Катеринівки, загинув у січні 2015-го, його посмертно нагороджено орденом «За мужність»). Працівники ПАТ придбали тепловізор, приціл-дальномір, інші необхідні на війні речі та передали їх військовим, які несуть службу в зоні АТО.

Підприємство допомагало учасникам АТО і раніше, продовжує це робити.

– Кухту нам Бог послав, – розповідає волонтер Павло Кучеренко. – А познайомилися ми за таких обставин. У 2015 році я з товаришами їздив селами Кіровоградщини – збирали гроші на біноклі, на тепловізори, на все-все. Заїхали і в Катеринівку. Завітали до гендиректора рудоуправління. Розповіли про свою роботу. Відтоді це підприємство нас і заправляє, і купує все, що треба бійцям. Що саме? І безпілотник, і вантажівка з цистерною для води, і деталі для машин, і прилад нічного бачення, приціл, дальномір.

Про Катеринівку у Павла Кучеренка – гарне враження:

– Я по країні багато їзджу. І бачу, що таких маловничих, доглянутих сіл, як Катеринівка, – мало. Тут відчувається справжня Україна.

Допомагає фронту не тільки ПАТ «Кіровоградське рудоуправління», а й жителі Катеринівки. Люди передають бійцям через

волонтерів овочі, домашню консервацію, інші харчі.

Значну частину своїх прибутків ПАТ спрямовує на потреби місцевої громади. Завдяки його

підтримці Катеринівка стала дуже ошатною, вона нагадує європейське містечко (вулиці – асфальтовані, на зупинках громадського транспорту, обладнаних за останнім словом моди, – Wi-Fi-роутери, які забезпечують безплатний доступ до інтернету), стало реальністю неймовірне – безплатні комунальні послуги (з водопостачання, з вивезення сміття).

Про успіхи ПАТ «Кіровоградське рудоуправління» добре відомо й радникові голови Кіровоградської облдержадміністрації Миколі Сухомлину (раніш очолював облдержадміністрацію, облраду):

– Знаю, що на цьому підприємстві – висока культура видобутку. До речі, я й голови облдержадміністрації Сергію Анатолійовичу Кузьменку радив побувати в кар'єрі «Кіровоградського рудоуправління», щоб він мав уявлення, як правильно ведуться гірничі роботи. Знаю, що на цьому підприємстві активно впроваджують досягнення науково-технічного прогресу, що там – високі заробітки, що ПАТ ще й суттєво допомагає місцевій громаді. Якось навесні я влаштував дружину, так би мовити, автомобільну екскурсію по Кіровоградському району. Гнітюче враження справили деякі села – розбиті дороги, покинуті будинки... Повертаючись у місто, заїхали в Катеринівку. А там – і ас-

фальт, і вуличне освітлення, і газ. Багатоквартирні будинки – пофарбовані, доглянуті. Милують око й газони біля них, огорожені парканчиками в національному

стилі, й дитячі майданчики, й модерні автобусні зупинки. Дружина була вражена. На жаль, був вихідний, і я не міг завести її в дитсадок, у школу (ними підприємство опікується також) та показати, як ці заклади обладнано.

У лютому 2015 року Верховна Рада ухвалила Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад», тим самим давши старт децентралізації влади. Створення Катеринівської ОТГ було ідеєю Володимира Кухти. Він з односторонніми закликами до об'єднання громади Катеринівки, Обознівки, Володимирівки, Олексіївки, Лісного, Осиковатого, Миронівки, Олександрівки, Могутнього, Аврамівки, Грузького, Івано-Благодатного, Овсяниківки. Розрахунки вказували на фінансову спроможність такої ОТГ. Але не всі села, жителів яких Володимир Кухта агітував об'єднуватися, відгукнулися на цю пропозицію. Швидше за все, причина крилася в позиції керівників тих сіл (об'єднання означало б дострокове припинення повноважень голів і депутатів). Улітку 2017 року сільради Обознівки, Володимирівки та Олексіївки, прислухавшись до думки людей, ухвалили рішення про об'єднання в одну громаду з адміністративним центром у Катеринівці (оскільки її інфраструктура – найрозвиненіша), а 29 жовтня того ж року у ній відбулися вибори.

Літопис життя Катеринівської об'єднаної територіальної громади веде наша газета, яка виходить з вересня 2017 року.

Віктор КРУПСЬКИЙ

Варто знати

Чому не всім

Сьогодні найбільш обговорюваною серед пенсіонерів темою є перерахунок пенсій, що відбувся на початку нинішнього місяця. Пропонуємо роз'яснення деяких положень перерахунку.

Перерахунок – індивідуальний

З 1 березня нинішнього року проведено автоматизований перерахунок пенсій – так звану щорічну індексацію. Це зроблено згідно з ч. 2 ст. 42 Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон) із застосуванням коефіцієнта збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії, в розмірі 1,17. Цей перерахунок стосується осіб, пенсії яким призначено до 1 січня 2018 року із застосуванням середнього показника заробітної плати 3764,40 грн. Проіндексований показник середньої заробітної плати, починаючи з 1 березня 2019 року, становить 4404,35 грн (3764,40 грн x 1,17), відповідно збільшились і пенсійні виплати. Розмір підвищення визначається для кожного пенсіонера індивідуально і залежить від отримуваної заробітної плати.

Якщо розмір підвищення в результаті перерахунку пенсії не досягає 100 грн, встановлюється доплата до пенсії в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру.

Про спецпенсії

Щодо пенсій, призначених за «спеціальними» законами (державним службовцям, посадовим особам органів місцевого самоврядування, журналістам та ін.) – індексація проводиться в частині, визначеній Законом. У разі, якщо розмір пенсії, обчислений відповідно до Закону, буде більшим від розміру пенсії, обчисленого відповідно до «спеціального» Закону, проводиться автоматичне (без звернення особи) переведення на пенсію на умовах, передбачених Законом, про що органи Пенсійного фонду інформують зазначених осіб. Особи, пенсію яким автоматично переведено на пенсію на умовах Закону, у будь-який час можуть звернутися до органів Пенсійного фонду для переведення на «спеціальний» вид пенсії, отримуваної до такого переведення.

Кому належить

одноразова доплата

У рамках зазначеної індексації для тих громадян, які мають повний страховий стаж, але через низькі заробітні плати пенсія яких дорівнює або менша 1669,20 грн, буде виплачена одноразова доплата в розмірі 2410,17 грн рівними частинами. Першу виплату проведено в березні – 1205,09 грн, другу – 1205,08 грн – буде проведено в квітні.

Одноразова доплата пенсіонерам, які отримують пенсію, призначену згідно із Законом, але не мають повного страхового стажу (35 років – чоловіки, 30 років – жінки, а для пенсії, призначеної до 1 жовтня 2011 року: 25 років – чоловіки, 20 років – жінки), не встановлюється.

Антоніна Торшина,
начальник управління
застосування пенсійного
законодавства
головного управління ПФУ
в області

Призвуть на службу

1 квітня в Україні починається призов до армії, який триватиме до 30 червня.

На службу призватимуть: придатних за станом здоров'я до військової служби чоловіків, яким у день відправлення у військові частини буде 20 років, та старших осіб, які не досягли 27-річного віку і не мають права на звільнення або відстрочку від призову.

Термін служби в армії – 18 місяців, а для тих, хто має ступінь спеціаліста або магістра, – 12 місяців.

Відстрочка від служби за рішенням призовної комісії дається за сімейними обставинами (громадянин має дитину до 3 років або двох дітей, є годувальником сім'ї), за станом здоров'я, для здобуття освіти та продовження професійної діяльності

(священнослужителі, студенти). Звільняють від служби тих, кого визнано за станом здоров'я непридатними до цього, тих, хто досяг 27-річного віку, засуджених за вчинення злочину до позбавлення волі, обмеження волі.

За неявку до військомату передбачено штрафи в розмірі до 255 гривень. Передбачено й кримінальну відповідальність за ухилення від військової служби, покарання – обмеження волі до трьох років.

Ігор Туровський: Чекаємо роз'яснень щодо електронних рецептів

Закінчення. Початок на стор. 1.

Ігор Володимирович повідомив, що комп'ютерну програму, якою користуються лікарі, нещодавно оновлено таким чином, щоб з її використанням вписувати електронні рецепти.

– Але незрозуміло, яким має бути телефон пацієнта, щоб він прийняв код рецепта, – каже лікар. – Якщо смартфон, то таких пристроїв у більшості місцевих жителів немає. До того ж, очевидно, на смартфон потрібно буде встановити відповідне програмне забезпечення. Якщо для отримання електронного рецепта згодиться звичайний кнопковий, буде простіше.

– Але в уряді запевняють, що лікар зможе надрукувати електронний код рецепта на папері і віддати його пацієнтові, – зауважив кореспондент.

– У тому-то й справа, що незрозуміло, на який пристрій має прийти код рецепта, – відповів лікар Туровський. – Якщо потрібен смартфон, я можу прийняти код на власний апарат і надрукувати його. Утім, можливо, код можна буде прийняти на комп'ютер, який є в амбулаторії, з його допомогою й друкуватимемо коди.

– Чекаємо роз'яснень від начальства, – сказав на завершення розмови лікар. – Час до першого квітня є.

Пенсіонери Юрій та Раїса Єспури – люди у Грузькому відомі. Юрія Семеновича тут знають як колишнього вчителя й директора школи, колгоспного художника та по громадській діяльності, Раїсу Василівну – по роботі в клубі. Розповісти подорожжю є що – і про себе, і про село. Цим я й скористався, завітавши нещодавно до них.

«Хто така Наталка Полтавка?» – «Передова колгоспниця»

– Сам я – зі Знамянського району, а в Грузькому – з 1961 року, – так почав Юрій Семенович. – Мене сюди направили вчителем. Викладав українську та російську, історію. Працював у школі по 1982-й. Три роки й директором побув. І консультантом районної заочної школи завідував.

Начуваний про районну заочну школу, яку в 1960-і роки очолював нині покійний Григорій Шехет (знаю його по кіровоградській школі № 9, де викладав нам історію), питаю про нього.

– Шехет? Григорій Овсійович? – аж вигукнув Єспур. – Та це ж мій ліпший друг! Він у Грузькому часто бував.

За словами Юрія Семеновича, грузьківський консультант районної заочної школи розташовувався в приміщенні клубу (не в теперішньому, а в старому, який побудували колгоспники в складчину), а навчалися в ньому жителі Кіровограда та частини прилеглого до нього району, які бажали здобути середню освіту. Навчалися там і футболісти «Зірки» (Єспур і прізвища деякого пам'ятає – Архипов, Богомолов), і працівники Катеринівського рудника (в тому числі начальник «коксу» Барановський), і навіть прокурори з Кіровограда. Словом, учні були різного соціального стану і віку. Направляв їх на навчання у Грузьке Павло Якович Грабенко, завідувач райвно. Заняття проводилися вечорами двічі на тиждень – у понеділок і четвер. Уроки – по 35 хвилин. На запитання, чи всі учні старалися, Єспур відповів:

– Звичайно, навчалися по-різному. Якось Шехет – він саме приїхав до нас на екзамені – запитав у Раїної подруги: «Хто така Наталка Полтавка? І почув: «Передова колгоспниця».

Також Юрій Семенович згадав про літній піонертабір «Орлятка», який діяв у Грузькому:

– Табір розташовувався у школі, там відпочивали школярі з усього району. За літо – два потоки, по 150 дітей в кожному. Я два роки був начальником табору. Діти добре відпочивали – в річці купалися, лікарські трави збирали, бували на екскурсіях в Кіровограді, в Умані, я їм кіно крутив. Лідія Забіляста – знаменита оперна співачка – теж була в нашому таборі, вона ж – з Олено-Косогорівки. Толя Стратійчук,

грузьківський вчитель музики, навчав її співу.

Загубив калошу і зустрів долю

Я запитав Юрія Семеновича, звідки його дружина – місцева чи, можливо, із собою зі Знамянського району привіз.

– Рая – тутешня, – пояснив чоловік. – Молдованка. Я теж

– така краса! А ми, сапальниці, пісню заводимо.

За словами Раїси Єспур, у ланці було 28 сапальниць, їм належало доглянути за ланом площею півтора гектара. Після збору врожаю кожна отримувала кілька мішків цукру. Його використовували при домашньому консервуванні, та й горілку гнали.

народного. Якось у семінарі культпрацівників брала участь методист з Києва, могу показати статтю про це в газеті. Коли Лях був головою колгоспу, розпорядився, щоб учасникам художньої самодіяльності і дружинникам платили зарплату. Вона невелика була, 15 карбованців на місяць, але все ж – стимул.

Єспур твердо відповів:

– Дмитро Іванович Бринза. Я з ним дружив. Та й Леонід Якович Лях був гарним керівником. Це при ньому асфальт в селі покладали. Приїхав якось у Грузьке заступник міністра фінансів Української РСР, Лях викликає мене й каже: «Нехай твоя Раїса приготує обід для представника міністерства, а я з парторгом

«Якщо Грузьке саме залишиться – не виживе»

молдованин, але мови не знаю. А вона знає.

– Знаю так, як у Грузькому говорять, – уточнила Раїса Василівна.

– Вона мене спеціально слів деяких навчила, щоб я осоромився перед людьми, – продовжив чоловік. – Наприклад, сказала, що «спалатор» – це «язик» по-молдавськи. Ну, я і ляпнув одній дівчині на людях: «Не показуй спалатор». Усі сміялися, бо «спалатор» – то «віхоть». До речі, в Грузькому до війни була школа, де викладали на молдавській. Її закрили, бо батьки не хотіли віддавати в неї дітей. Мовляв, куди поступиш після такої школи? Хоч у Тирасполь їд.

– А як ви познайомилися? – продовжив допитуватися я. Відповідала взявся Юрій Єспур:

– Як сюди перебрався в 1961-у, жив на квартирі у Івана Михайловича Рябчуна, теж вчителя. Якось ішов з ним до клубу. Надворі було мокро, я й взув поверх черевиків калоші, тоді всі так ходили. Одну калошу загубив. Рая як побачила мене в одній калоші, сміялася дуже. Так ми познайомилися. Вона тоді ланковою працювала в колгоспі, сапала буряки. Була передовичкою. Змагалася з ланкою старшої від себе Ольги Гінкул, яку Дмитро Іванович Бринза, голова колгоспу, називав: «Наша Загледа». Загледа – це знаменита українська колгоспниця, герой соцпраці. Одного року на Раїному полі виродило аж чотириста центнерів з гектара. Її правління винагородило газовим шарфом і золотим годинником.

– Сапати буряки – важка робота? – запитав Раїсу Василівну.

– Чому важка! – заперечила та. – Виходиш уранці в поле, а воно – як море. Сонце сходить

– Тоді оранка городу пляшку самогонки коштувала, – запевнив Юрій Семенович.

За співи й танці доплачував колгосп

Далі Раїса Василівна розповіла, як працювала в клубі:

– Мене Бринза туди перевів, бо я у самодіяльності участь брала – співала, танцювала. Семен Трохимович Вовторник, який завідував клубом, саме вийшов на пенсію, земля йому пухом. Він мені розповів, як вести роботу. У клубі вже були гуртки духових інструментів, драматичний. Згодом затагнули Стратійчука, який з армії повернувся, він – наш солдато – став хормейстером. Я ходила попід хатами, просила жінок, які гарно співають, записуватися в хор. Записалися Міля Василівна Бирзул, нині покійна, Люба Баранова, Рая Мотузенко і ще багато. Потім у селі побудували новий клуб. Працювала я і в новому, а всього в культурі – тридцять років.

– Толя Стратійчук був художнім керівником, Міша Гаїна на баяні грав, Сеня Молдавський, мій учень, керував танцювальним гуртком, – продовжив Юрій Єспур. – У танцювальному й наші дочки, Алла й Света, були. У клубі було тринадцять гуртків, у них займалися 185 чоловік. До нас навіть приїздило телебачення з Києва, коли хору присвоїли зван-

«Не морочте голови, Грузьке – з газом»

– А чому Грузьке залишилося негазифікованим? – поцікавився я.

– Дурницю зробили, – визнав Юрій Єспур. – І Обознівка, і Соколівське, і Черняхівка проводили газ, хотіли й ми, а колгоспна економістка – ні. Мовляв, це ж кредит треба брати, в борги залазити. А Лях, ставши головою колгоспу, вирішив газифікувати Грузьке. При ньому виготовили проект, підвели газ до села. Аби провести його в село, треба було задобрити деякого. Я з Ляхом і Любенком, головою сільради, відвезли два мішки цукру – хабар – в Кіровоград, занесли їх прямо у готель «Європа», де зупинився начальник з Києва. Нам тоді було обіцяно, що газ буде. Чекали ми його, чекали, поки не дізналися, що в Києві уже хтось відрпортував: газ у Грузьке проведено. Ми цим обурилися, і Ваня Чернявський, наступний голова сільради, поїхав розбиратися в столицю. В уряді йому сказали: «Не морочте голови, Грузьке – з газом». Він доводив, що нема ніякого газу, та хто його слухав!

Будували-будували, щоб хтось нажився

На запитання, кого з голів грузьківського колгоспу вважає найкращим господарником, Юрій

буду вмовляти його, щоб виділив гроші на асфальт». Додому до мене вели заступника міністра по дорозі, де велика багнюка. А він – здоровий такий, 44-го розміру черевиків, набрав у них багна. Він таки допоміг з асфальтуванням. Лях хотів і водопровід провести. Покладали труби. Коли в країні почалася розруха, їх розікрали. Шкода. При Ляху й пташник добротний побудували. Він давав мільйони єцьв в рік, їх возили навіть у Ленінград. З Франції до нас приїздили, хотіли брати курячий послід – на добрива. Після Ляха ж настав повний розвал. Розбирали ферми, пташник. Так жаль! Чесні люди плакали, дивлячись на це.

«Хочемо приєднатися до Кухти»

Розповів Єспур і про те, як за його ідеєю в Грузькому встановлено пам'ятний знак на честь Шевченка, як створював музей бойової слави (в цьому йому допомагав учасник визволення Кіровоградщини Михайло Каліхов), як упродовж кількох десятиліть писав історію Грузького (збирав матеріал, розпитуючи старожилів та працюючи в архівах Кіровограда, Києва, Ленінграда, але видати книжку не зміг – не знайшлося грошей).

– Я й сина Чапаєва розшукав, запрошував його в Грузьке, – пригадав Юрій Семенович. – Він надіслав телеграму, у ній подякував за запрошення. Але не приїхав.

– Який стосунок має Чапаєв до Грузького? – не зрозумів я.

– Наш колгосп називався імені Чапаєва, – пояснив Єспур.

Коли я вже збирався попрощатися, Раїса Василівна сказала:

– У мене до вас є велике прохання. Напишіть в газеті, що хочемо приєднатися до Кухти.

– Маєте на увазі: до Катеринівської ОТГ?

– Так. З ким тут не балакаємо, всі – за. Катеринівка для нас – не чужа. Наших мужиків багато в кар'єрі працювало. А Овсяніквіка з нами об'єднуватися не хоче. Якщо Грузьке саме залишиться – не виживе.

Віктор КРУПСЬКИЙ

Підтвердили високий рівень

Днями велика група учнів Катеринівського корпусу ліцею «Нова школа» отримала сертифікати за участь в осінній сесії всеукраїнських предметних олімпіадах «Олімпус». Протягом кількох місяців вони виконували завдання, за які кожному учню нараховувалися бали. І ось підсумок: серед сотень школярів з усієї країни наші юні земляки посіли престижні місця, з чим їх і вітає «Наша громада».

– Участь в предметних олімпі-

адах – це можливість перевірити рівень своїх знань, – каже директор ліцею Ольга Буряк.

На лінійці з нагоди вручення учням сертифікатів свої відзнаки отримала й дівчача команда з волейболу за перемогу в зональному чемпіонаті області, а також вчителі: фізкультури – Сергій Вітряченко (на знімку ліворуч), української мови – Ольга Дибенко, історії – Олексій Окулов, математики – Лариса Бурдільна, біології і хімії – Ірина Самофалова.

«Благодійник»

У німецькому місті Бад-Фільбель 9-річний хлопчик ходив по сусідах і роздавав заощадження своїх батьків, поки його не зупинила поліція.

Хлопчик мав із собою пакет, у якому було близько 3 тисяч євро. Усі заощадження були в купюрах по 50 євро. Дитина ходила по сусідах у давала кожному охочому по одній банкноті. Врешті, хтось викликав поліцію. Усього хлопчик встиг роздати 250 євро. Згодом правоохоронці знайшли батьків маленького «благодійника», однак сам він відмовився пояснювати, чому так вчинив.

Роксолана. Вигадки й правда

Багато з нас не сумнівається, що Настя Лісовська – Роксолана, будучи дружиною османського султана Сулеймана Пишного, переймалася долею рідної України і піклувалася про неї. Це – міф, стверджується в книжці Якова Гордієнка «Ergare humanum est: 50 нарисів з українського примарознавства».

«Точне місце народження Роксолани, як і її християнське ім'я, науці не відоме, – йдеться у книжці. – У гаремі Сулеймана вона отримала ім'я Хуррем, для тогочасних європейських дипломатів лишалася «уродженкою Русі», а суто умовним прізвиськом «Роксолана» зобов'язана по слові Священної Римської імперії барону Ож'є Гіслену де Бусбеку. (У своїх творах де Бусбек змалював гаремну ворожнечу двох наложниць, яких умовно назвав, за місцем народження, Боспораною та Роксоланою. Це підтверджує, що Хуррем Султан була нашою землячкою. «Роксоланами» – на згадку про давнє причорноморське сарматське плем'я – у Європі називали саме мешканців Південно-Західної Русі). Найвидатніший український сходознавець Агатангел Кримський, який присвятив султанці цілий розділ своєї «Історії Туреччини», цього питання майже не торкався. Лише зауважив, що, за твердженням графа Станіслава Ржевуського (польського історика-аматора початку XIX століття), Роксолана була «попівною з Рогатина» на ім'я Олександра.

Як справжній учений, Кримський припустив, що у Ржевуського були якісь джерела цієї інформації. Проте жодного з тих

таємничих джерел досі так і не виявлено. Хіба що письменник Осип Назарук (це він 1930 року написав повість, за мотивами якої поставлено популярний український серіал) начебто знайшов вельми непевні свідчення польського поета XVII століття Самуїла Твардовського, якому через 80 років по смерті Роксолани турки розповідали, що вона була уродженкою Рогатина. Записати це у хроніках вони не здогадалися.

Гіпотеза Ржевуського, дарма що неперевірена, набула легітимності у фундаментальній праці німецького сходознавця Йозефа фон Гаммера «Історія Оттоман-

Тіціан. «La Sultana Rossa», 1550-і роки.

ської імперії». А звідти її підхопили українські вчені – Володимир Антонович, Михайло Драгоманов, Пантелеймон Куліш. Так Роксолана остаточно стала рогатинською попівною.

Портрет Роксолани. Кінець XVI – початок XVII ст. Львівський історичний музей.

Звичайно, наукової ваги це припущення не має, хоча лишаться ймовірність, що воно правильне. Але про українське ім'я Роксолани навіть цього сказати не можна. У жодному автентичному документі Настя Лісовська не фігурує. Найвірогідніше, що це ім'я вигадав якийсь патріотично налаштований письменник XIX століття.

Величезна більшість наших співвітчизників дізнавалися про Роксолану з романів, а не з історичних праць, тому навіть малі діти знають її «справжнє» ім'я, а в Рогатині їй встановлено пам'ятник. Біографія віртуальної Насті останнім часом поповнилася відомостями про її батьків (виявляється, вона – Гаврилівна) та точною да-

тою народження (30 квітня 1505 року). Годі й сподіватися, що масова свідомість коли-небудь позбудеться цього міфу.

Заперечують деякі його деталі лише сучасні краєзнавці Хмельниччини, висувуючи гіпотезу про те, що батьківщина Роксолани – подільське містечко Чемерівці. Втім, ця думка базується виключно на голосливих твердженнях літераторів XIX століття Мауріція Гославського та Михайла Орловського, які також писали про Роксолану, а вирішальним аргументом є поширеність у тих місцях прізвища Лісовських...

Ще один міф про Роксолану – її піклування про Україну – фактично спростовано тим-таки Агатангелом Кримським. До появи цього міфу спричинило масове переконання, що коли вже «наша дівка» здобула такий великий вплив, то вона обов'язково має подбати про «своїх». Так і виникла легенда, що за Роксоланиного правління припинилися татарські набіги на Україну, а сама султанша особисто викупувала українців з полону. Документальних підтверджень цього немає. Ніхто не показав, скажімо, графік частоти набігів по роках з яскаврим мінімумом у другій чверті XVI століття. Навпаки, загальновізнано, що то були роки чи не найбільшого свавілля людоловів.

Отже, український патріотизм Роксолани – лише спроба видати бажане за дійсне. Але правда те, що султан Сулейман Пишний обожнював дружину і виконував усі її примхи (є свідчення сучасників). Бранка-русинка справді стала володаркою могутньої імперії».

Тотчесто у піст

Паштет з квасолі

1 скл. квасолі, 3/4 скл. волоських горіхів, 1 морква, 1 цибуля, мелений перець і сіль за смаком, 1 зубець часнику.

Відварити квасолю, в кінці посолити. Моркву потерти на грубій тертці та посмажити на подрібненому цибулю. Горіхи посмажити на сухій пателі. Все разом змолоти через м'ясорубку. Посолити-поперчити, додати посічений часник. Перекласти паштет у ємність, поставити в холодильник на кілька годин.

Яблучно-гарбузовий салат з горіхами

200 г гарбуза, 2 кисло-солодких яблука, 0,5 лимона, 50 г волоських горіхів, мед за смаком.

Гарбуз і яблука натерти на крупній тертці. Горіхи обсушити в духовці і подрібнити. З лимона зняти цедру і вичавити сік. З'єднати всі інгредієнти, заправити салат лимонним соком і медом до смаку і перемішати.

Пісний борщ з рибкою

1 кг риби, 1 буряк, 2 моркви, 1 корінь петрушки, 1 цибулина, 5 картоплин, 300 г капусти, 1 болгарський перець, 0,5 червоного пекучого перцю, 2 зубки часнику, зелень (кріп, петрушка, зелена цибуля), 1 ст. л. томатної пасту, 2 ст. л. олії, 2 лаврових листки, 3 горошини запашного перцю, чорний мелений перець, цукор і сіль – за смаком, 3 – 4 л води.

Почищену рибу порізати порційними шматками і обсмажити в олії з усіх боків. В кінці додати томат. Буряк порізати тонкою соломкою, моркву натерти на крупній тертці, картоплю і болгарський перець порізати невеликими кубиками, гіркий перець – дрібними шматочками, нашаткувати капусту. Дрібно порізати цибулю, а часник пропустити через часничницю. Посікти зелень. У холодну воду опустити буряк, цілий корінь петрушки, лавровий лист і запашний перець, довести до кипіння і варити на повільному вогні, поки буряк не посвітлішає. Додати картоплю, цибулю, перець і готувати 10 хв. Потім покласти моркву і капусту. Через 10 хв. покласти в каструлю обсмажену рибу і готувати ще 10 – 15 хв. В кінці посолити, поперчити, додати цукор, зелень і часник. Дати борщу трохи настоятися.

Ваше здоров'я

Набряклі щоранку пальці на руках, як і припухлість верхньої повіки – ознаки проблем з печінкою. Якщо за ніч вона не встигає вивести з організму токсини, вранці вам важко зігнути

ЧОМУ НАБРЯКАЮТЬ ПАЛЬЦІ?

пальці або надіти каблучку. При серцевій недостатності та інших проблемах серцево-судинної системи до вечора стають тісними туфлі. Нездорові нирки вгадуються в ранковій набряклості обличчя і «мішках» під очима, на шкірі «вікарбовуються» сліди ліжка.

● Не допускайте застою жовчі: їжте 4–5 разів на день, приймайте відвари трав (розтопш, безсмертник, подорожник). Для очищення організму від продуктів переробки (а вони виходять разом із сечею і потом) пийте багато води (заодно вийде надлишок солі). При здорових нирках для людини вагою 60 кг її кількість за день повинна становити близько 3 л. При проблемах з ними – 0,9 л плюс стільки, скільки виділилося «за вчора».

● Зверніть увагу на суглоби. При артриті і ревматизмі на них з'являється болюча припухлість. Коли хвороба прогресує, хрящова тканина виснажується, суглоби труться один об одного. Відчувається «печіння», шкіра червоніє і стає гарячою, на ній з'являються пухирці, наповнені рідиною. Нігті

набувають увігнутої форми.

● Пальці можуть набрякати через запалення сполучної тканини, викликаного бактерійним (стрепто- і стафілококи) ураженням. Мікроорганізми проникають під шкіру через ранки, порізи, мікротріщини. До ураженого місця

боляче доторкнутися, може підвищуватися температура, боліти голова. Ризик збільшується при ослабленому імунітеті, а також після ударів і травм.

● Набряк м'яких тканин може з'явитися через порушення відтоку лімфи (лімфостаз). Промацайте, чи не збільшені лімфатичні вузли під пахвами: таке трапляється при проблемах з легенями, наявності інфекції в організмі (якщо часто хворієте на ангіну, тонзилітами). Першопричиною одностороннього набряку часто буває запалення гланд. Зверніть увагу і на молочну залозу (там теж можуть збільшуватися лімфатичні вузли).

● Набряклість виникає і як реакція на алерген – найчастіше на миючі побутові засоби. Або на харчові продукти – чутливість до них викликає затримку води в організмі. Верхня фаланга може набрякати через панарицію, а палець – при запаленні сухожилля і синовіальної сумки. Спробуйте потримати кисті рук у холодній або теплій підсоленій воді 15 хв. Але краще відвідати хірурга.

Згідно з дослідженнями вчених, шийний остеохондроз досить часто є причиною болювих відчуттів у ділянці серця: 30 відсотків усіх випадків болю в ділянці серця тією або іншою мірою пов'язані з остеохондрозом шийі.

Болить серце? Причина в шийі!

Людина відчуває біль у шийному відділі хребта через защемлення закінчень корінців спинномозкових нервів або зміщення шийних хребців.

Причин остеохондрозу може бути декілька: травма, неправильна осанка, підняття важкого, малорухливого способу життя, переохолодження і переїдання, вроджений або набутий сколіоз і т. д. Хребці в ділянці шийі дуже близько прилягають один до одного. Крім того, м'язи там відносно слабо розвинені, тому при остеохондрозі навіть під час незначного навантаження на шийку відбувається зміщення хребців, яке призводить до здавлення судин і нервів.

Основні симптоми шийного остеохондрозу

◆ Головний біль, запаморочення. При шийному остеохондрозі практично постійно болить голова. Біль заповодіє дискомфорт і посилюється при русі. Впоратися з головним болем при шийному остеохондрозі зазвичай не вдається. А при різкому повороті голови може виникнути запаморочення.

◆ Біль у руках і грудній клітці. Біль у грудній клітці при шийному остеохондрозі дуже схожий на стискуючий біль у ділянці серця при стенокардії. Проте при остеохондрозі болюві відчуття в грудях можуть тривати годинами і навіть днями, що абсолютно не характерне для «серцевої» хвороби з нападами болю не більше 5 хв. Зазвичай, при остеохондрозі шийного відділу біль у руках супроводжується відчуттям їх оніміння і поколювання.

◆ Простріли. Під час прострелів при шийному остеохондрозі сильний біль різко поширюється до пальців рук.

◆ Оніміння язика.

Тест на шийний остеохондроз
Повільно, розслабивши м'язи шийі, поверніть голову на 90 градусів. Якщо вам важко це зробити або ви відчуваєте характерний хрускіт рухаючи головою, то вам слід звернутися до лікаря і перевірити стан міжхребцевих дисків.

Вправи для шийі

Сидячи або стоячи максимально нахиліть підборіддя до грудей, потім голову повільно відведіть за спину: і загляньте якнайдалі. Розгинайтеся на вдих, потім пауза, рівна виху, нахиляйтеся на виху. Вправу повторюйте повільно 10 разів. У положенні стоячи або сидячи долонею тисніть на лоб 10–15 секунд, голову при цьому не рухати.